A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2008. december 16.*

A C-210/06. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Szegedi Ítélőtábla (Magyarország) a Bírósághoz 2006. május 5-én érkezett, 2006. április 20-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt.**

ügyében indított eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans (előadó), A. Rosas, K. Lenaerts, A. Ó Caoimh és J.-C. Bonichot tanácselnökök, K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, Juhász E., L. Bay Larsen és P. Lindh bírák,

főtanácsnok: M. Poiares Maduro,
hivatalvezető: Fülöp B. tanácsos,

* Az eljárás nyelve: magyar.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2007. július 10-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt. képviseletében Zettwitz G. és Metzinger P. ügyvédek,

– a magyar kormány képviseletében Fazekas J. és Szabó P., meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében T. Boček, meghatalmazotti minőségben,

– Írország képviseletében D. O'Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítői: A. Collins SC és N. Travers BL,

– a holland kormány képviseletében H. G. Sevenster és M. de Grave, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében E. Ośniecka-Tamecka, meghatalmazotti minőségben,

– a szlovén kormány képviseletében M. Remic, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében T. Harris, meghatalmazotti minőségben, segítője: J. Stratford barrister,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében G. Braun és V. Kreuschitz, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2008. május 22-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 43., az EK 48. és az EK 234. cikk értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelem előterjesztésére a Baján (Magyarország) székhellyel rendelkező Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt. (a továbbiakban: Cartesio) által azon határozat ellen indított eljárás keretében került sor, amely megtagadta a társaság székhelye Olaszországba történő áthelyezésének nyilvántartásba vételét.

Nemzeti jogi háttér

A polgári eljárásjog

3 A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 10. §-ának (2) bekezdése kimondja:

„Másodfokon ítélkeznek:

[…]

b) a megyei bírósághoz (Fővárosi Bírósághoz) tartozó ügyekben az ítélőtábla.”

4 E törvény 155/A. §-a előírja:

„(1) A bíróság az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Közösséget létrehozó Szerződésben foglalt szabályok szerint kezdeményezheti.

(2) Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. […]

(3) Az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem elutasítása ellen külön fellebbezésnek nincs helye.

[…]”

5 Ugyanezen törvény 233. §-ának (1) bekezdése értelmében:

„Az elsőfokú bíróság határozata ellen – amennyiben a törvény ki nem zárja – fellebbezésnek van helye. […]”

6 A törvény 233/A. §-a kimondja:

„Fellebbezéssel megtámadható a másodfokú eljárásban hozott olyan végzés, amellyel szemben az első fokú eljárás szabályai szerint fellebbezésnek lenne helye […]”.

7 A Polgári perrendtartás 249/A. §-a szerint:

„A másodfokú eljárásban az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére (155/A. §) irányuló kérelem elutasítása ellen is külön fellebbezésnek van helye.”

8 E törvény 270. §-a ekként fogalmaz:

„(1) Ha törvény másként nem rendelkezik, a felülvizsgálati eljárás során a Legfelsőbb Bíróság az általános szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.

(2) A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát a Legfelsőbb Bíróságtól – jogszabálysértésre hivatkozással – a fél, a beavatkozó, valamint a rendelkezés reá vonatkozó része ellen az kérheti, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.

[…]”

9 Ugyanezen törvény 271. §-ának (1) bekezdése kimondja:

„Nincs helye felülvizsgálatnak:

a) az első fokon jogerőre emelkedett határozat ellen, kivéve, ha azt törvény lehetővé teszi;

b) ha a fél a fellebbezési jogával nem élt és a másik fél fellebbezése alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot helybenhagyta;

[…]”

10 Az említett törvény 273. §-ának (3) bekezdése értelmében:

„A felülvizsgálati kérelem benyújtásának a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, de a határozat végrehajtását a Legfelsőbb Bíróság kérelemre kivételesen felfüggesztheti. […]”

A társasági jog

11 A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény 1. §-ának (1) bekezdése kimondja:

„Ez a törvény szabályozza a Magyarország területén székhellyel rendelkező gazdasági társaságok alapítását, szervezetét és működését, a társaságok alapítóinak, illetve tagjainak (részvényeseinek) jogait, kötelezettségeit továbbá felelősségét, valamint a gazdasági társaságok átalakulását, egyesülését, szétválását […] és jogutód nélküli megszűnését."

12 E törvény 11. §-a értelmében:

„A társasági szerződésben (alapító okiratban, alapszabályban) meg kell határozni

a) a gazdasági társaság cégnevét és székhelyét;

[…]"

13 A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (a továbbiakban: cégtörvény) 1. §-ának (1) bekezdése szerint:

„A cég az a gazdálkodó szervezet […], illetve egyéb gazdálkodó jogalany […], amely – ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik – a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása céljából […].”

14 E törvény 2. §-ának (1) bekezdése értelmében:

„A cégnyilvántartásban az 1. §-ban meghatározott jogalany akkor szerepelhet, ha bejegyzését jogszabály kötelezővé vagy lehetővé teszi.”

15 Az említett törvény 11. §-a előírja:

„(1) A céget a megyei (fővárosi) bíróság mint cégbíróság […] az általa vezetett cégjegyzékben tartja nyilván.

(2) A cégbejegyzésre és a céggel kapcsolatos – e törvényben meghatározott – egyéb eljárások lefolytatására […] az a cégbíróság illetékes, amelynek illetékességi területén a cég székhelye van.

[…]”

16 Ugyanezen törvény 12. §-ának (1) bekezdése kimondja:

„A cégre vonatkozó – e törvényben meghatározott – adatok nyilvántartása a cégjegyzékben történik. A cégjegyzék valamennyi cég esetében tartalmazza

[…]

d) a cég székhelyét […].”

17 A cégtörvény 16. §-ának (1) bekezdése értelmében:

„A cég székhelye […] a központi ügyintézés helye […].”

18 E törvény 29. §-ának (1) bekezdése szerint:

„A cég bejegyzett adataiban bekövetkezett változás bejegyzése iránti kérelmet – törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a változástól számított 30 napon belül kell előterjeszteni a cégbíróságnál.”

19 Az említett törvény 34. §-ának (1) bekezdése előírja:

„A cég székhelyének más cégbíróság illetékességi területére történő áthelyezését mint változást a korábbi székhely szerinti cégbíróságon kell előterjeszteni. A cégbíróság – a székhelyváltozást megelőző változás bejegyzési kérelmek elbírálása után – intézkedik az áttételről.”

A nemzetközi magánjog

20 A nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet 18. §-a értelmében:

„(1) A jogi személy jogképességét, gazdasági minőségét, személyhez fűződő jogait, továbbá tagjainak egymás közötti jogviszonyait személyes joga szerint kell elbírálni.

(2) A jogi személy személyes joga annak az államnak a joga, amelynek területén a jogi személyt nyilvántartásba vették.

(3) Ha a jogi személyt több állam joga szerint vették nyilvántartásba, vagy az alapszabályban megjelölt székhelyen irányadó jog szerint nyilvántartásba vételére nincs szükség, személyes joga az alapszabályban megjelölt székhelyen irányadó jog.

(4) Ha a jogi személynek az alapszabály szerint nincs székhelye, vagy több székhelye van, és egyik állam joga szerint sem vették nyilvántartásba, személyes joga annak az államnak a joga, amelynek területén a központi ügyvezetés helye van."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

21 A Cartesio a magyar jog szerint 2004. május 20-án létrejött betéti társaság. Székhelye Baján (Magyarország) található. A társaságot 2004. június 11-én jegyezték be a cégjegyzékbe.

22 A társaság két tagja, kültagja – aki vagyoni betét szolgáltatására vállal kötelezettséget – és beltagja – aki a betéti társaság összes kötelezettségéért korlátlan felelősséggel tartozik – Magyarországon élő magyar állampolgár. A betéti társaság tevékenységi körei: humán kutatás, fejlesztés; titkári, fordítói tevékenység; oktatás, képzés.

23 2005. november 11-én a Cartesio változásbejegyzési kérelmet terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a Bács-Kiskun Megyei Bíróság mint Cégbíróság a társaság székhelyének Gallaratéba (Olaszország) való áthelyezése következtében módosítsa a cégnyilvántartásban a társaság székhelyére vonatkozó bejegyzést.

24 2006. január 24-i határozatában a Cégbíróság elutasította e kérelmet, azzal indokolva döntését, hogy a magyar jog nem teszi lehetővé a székhely külföldre történő áthelyezését úgy, hogy a társaság személyes joga továbbra is a magyar jog maradjon.

25 A Cartesio e határozattal szemben fellebbezett a Szegedi Ítélőtáblához.

26 A Cartesio a C-411/03. sz. SEVIC Systems ügyben 2005. december 13-án hozott ítéletre (EBHT 2005., I-10805. o.) hivatkozva a kérdést előterjesztő bíróság előtt előadta, hogy amennyiben a magyar jog különbséget tesz a gazdasági társaságok között annak alapján, hogy hol található a székhelyük, úgy e törvény ellentétes az EK 43. és EK 48. cikkel. E cikkekből következően a magyar jog nem kötelezheti a magyar társaságokat arra, hogy Magyarországon legyen a székhelyük.

27 A Cartesio szerint továbbá a kérdést előterjesztő bíróság köteles e kérdésre vonatkozóan előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjeszteni, mivel olyan nemzeti bíróságnak minősül, amelynek határozatai ellen nincs jogorvoslati lehetőség.

28 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a magyar jogban sem a cégbírósági eljárás, sem a cégbíróság által hozott határozat elleni fellebbezést követő másodfokú eljárás nem kontradiktórius eljárás. Ezért a kérdést előterjesztő bíróságban felmerül a kérdés, hogy őt az EK 234. cikke értelmében vett „bíróságnak" lehet-e minősíteni.

29 Az erre adott igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság szerint továbbra is nyitott marad az a kérdés, hogy az EK 234. cikk harmadik bekezdésében említett, olyan bíróságnak minősül-e, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség.

30 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy noha a magyar jog szerint az általa hozott határozatok jogerősek és végrehajthatóak, azokkal szemben rendkívüli jogorvoslatra, azaz a Legfelsőbb Bíróság előtti felülvizsgálatra van lehetőség.

31 Mindazonáltal, mivel a felülvizsgálat elsősorban az egységes joggyakorlatot biztosító eljárási forma, a felülvizsgálat köre korlátozott, csak jogszabálysértés megjelölése mellett van helye a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének.

32 Ezután a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a magyar jogelméletben és ítélkezési gyakorlatban kérdések merültek fel arra vonatkozóan, hogy összeegyeztethetőek-e az EK 234. cikkel a Polgári perrendtartásról szóló törvény 155/A. és 249/A. §-ának azon rendelkezései, amelyek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről szóló határozatokkal szembeni jogorvoslatokra vonatkoznak.

33 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy e rendelkezések oda vezethetnek, hogy a másodfokon eljáró bíróság megakadályozza az előzetes döntéshozatal iránti kérdés előterjesztését elhatározó bíróságot abban, hogy a Bírósághoz forduljon, még akkor is, ha a közösségi jog valamely rendelkezésének Bíróság általi értelmezésére van szükség a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügy eldöntéséhez.

34 Az alapeljárás érdemére vonatkozóan a kérdést előterjesztő bíróság a 81/87. sz. Daily Mail and General Trust ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítéletre (EBHT 1988., 5483. o.) utalva megjegyzi, hogy az EK 43. és EK 48. cikkben biztosított letelepedés szabadsága nem ad jogot arra, hogy az egyik tagállam szabályai szerint alakult és ott bejegyzett társaság eredeti jogi személyiségének és honosságának megtartása mellett helyezze át központi ügyintézésének helyét egy másik tagállamba akkor, amikor az engedélyezésre jogosult hatóság ezt nem hagyja jóvá.

35 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság szerint a Bíróság későbbi ítélkezési gyakorlata árnyalhatta ezt az elvet.

36 E tekintetben az említett bíróság többek között a C-442/02. sz. CaixaBank France ügyben 2004. október 5-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-8961. o.) 11. és 12. pontjára hivatkozva a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatára emlékeztet, amely szerint a társaságok letelepedési szabadsága korlátozásának kell minősíteni minden olyan intézkedést, amely e szabadság gyakorlását tiltja, korlátozza, vagy kevésbé vonzóvá teszi.

37 A kérdést előterjesztő bíróság emellett rámutat, hogy a fent hivatkozott SEVIC Systems ügyben hozott ítéletben a Bíróság kimondta, hogy az EK 43. és EK 48. cikkel ellentétes az, ha egy tagállamban egy társaság végelszámolás nélküli megszűnésével és vagyonának mint egésznek egy másik társaságra történő átszállásával történő egyesülés tagállami cégjegyzékbe való bejegyzését főszabály szerint megtagadják, amennyiben valamelyik

társaság székhelye egy másik tagállamban van, miközben – ha az egyéb feltételek teljesülnek – az ilyen bejegyzés lehetséges, ha az egyesülésben részt vevő mindkét társaság székhelye az első tagállamban van.

38 Ráadásul a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint régi jogelv, hogy a tagállami jogok nem tehetnek különbséget a társaságok között aszerint, hogy azokat mely állam állampolgárai jegyeztették be.

39 Végezetül a kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy az európai gazdasági egyesülésről szóló, 1985. július 25-i 2137/85/EGK tanácsi rendelet (HL L 199., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet 1. kötet, 83. o.) és az európai részvénytársaság (SE) statútumáról szóló, 2001. október 8-i 2157/2001/EK tanácsi rendelet (HL L 294., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 251. o.) az általuk létrehozott európai vállalkozási formákra nézve rugalmasabb és költségkímélőbb szabályokat állapítanak meg, lehetővé téve ezáltal, hogy a társaság a székhelyét és telephelyeit végelszámolási eljárás nélkül áthelyezze egyik tagállamból a másikba.

40 Ilyen körülmények között a Szegedi Ítélőtábla úgy ítélte meg, hogy a kérdés eldöntése a közösségi jog értelmezésétől függ, ezért eljárását felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Jogosult-e a cégbíróság változásbejegyzési eljárásban hozott határozatával szembeni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróság [az EK 234. cikk] szerint előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, ha a cégbírósági határozat meghozatalára és a fellebbezés elbírálására is nem kontradiktórius eljárásban kerül sor?

2) Amennyiben a másodfokú bíróság megfelel az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni jogosult bíróság fogalmának, úgy a másodfokon eljáró bíróságot kell-e olyan utolsó fokon eljáró bíróságnak tekinteni, [amelynek] [az EK 234. cikk] értelmében kötelessége a közösségi jog értelmezése vonatkozásában az Európai Bírósághoz fordulni?

3) A magyar bíróságok előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére való – közvetlenül [az EK 234. cikkből] következő – jogosultságát korlátozza, korlátozhatja-e olyan nemzeti szabály, amely az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés ellen a nemzeti jog szabályai szerinti fellebbezési jogosultságot teremt, ha fellebbezés esetén [ezt] a végzést a felsőbb szinten eljáró nemzeti bíróság megváltoztathatja, mellőzheti az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, és utasíthatja [az említett] végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett nemzeti eljárás folytatására?

4) a) Ha egy Magyarországon, a magyar társasági jog alapján létrejött és cégjegyzékbe bejegyzett társaság székhelyét az [Európai] Unión belül egy másik tagállamba kívánja áthelyezni, a közösségi jog kompetenciájába tartozik-e a kérdés rendezése, vagy jogharmonizáció hiányában kizárólag az egyes nemzeti jogok szabályai irányadók?

b) Közvetlenül a közösségi jogra ([az EK 43. és EK 48. cikkre]) hivatkozással kérheti-e egy magyar honosságú társaság székhelyének az Unió más tagállamába történő áthelyezését? Amennyiben igen, úgy köthető-e – akár az »áthelyező«, akár a »befogadó« tagállam részéről – bármilyen feltételhez, engedélyhez a székhelyáthelyezés?

c) [Értelmezhető]-e úgy [az EK 43. és EK 48. cikk], hogy azok alapján összeegyeztethetetlen a közösségi joggal az a belső jogi szabályozás, vagy gyakorlat, mely a gazdasági társaságokat érintő jogok gyakorlása kapcsán

aszerint tesz különbséget a gazdasági társaságok között, hogy a gazdasági társaság székhelye mely tagállamban van?

[d)] [Értelmezhető]-e úgy [az EK 43. és EK 48. cikk], hogy azok alapján összeegyeztethetetlen a közösségi joggal az a belső jogi szabályozás, vagy gyakorlat, amely megakadályozza azt, hogy [az érintett tagállamban honos] társaság […] másik [tagállamba] helyezze át a székhelyét?"

A szóbeli szakasz újbóli megnyitására irányuló kérelemről

41 A Bíróság Hivatalához 2008. szeptember 9-én benyújtott levelével Írország az eljárási szabályzat 61. cikkének megfelelően az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre vonatkozóan a szóbeli eljárás újbóli megnyitását kérte a Bíróságtól.

42 Kérelmének alátámasztására Írország előadja, hogy szemben azzal, amit a főtanácsnok indítványában állított, az előzetes döntéshozatalra utaló végzés nem értelmezhető úgy, hogy a negyedik kérdés a társaság magyar jog szerinti székhelyének – a központi ügyintézés helyének, vagyis a társaság tényleges központjának – áthelyezésére vonatkozik.

43 Írország szerint az előzetes döntéshozatalra utaló végzés angol fordításából az következik, hogy e kérdés a létesítő okiratban megjelölt székhely áthelyezésére vonatkozik.

44 Ebből következően Írország lényegében azzal érvel, hogy a főtanácsnok elemzésének alapjául szolgáló egyik ténybeli feltevés nem pontos.

45 Mindazonáltal Írország úgy véli, hogy amennyiben a Bíróság ugyanezt a feltevést venné alapul, úgy újból meg kellene nyitnia a szóbeli szakaszt annak érdekében, hogy az érdekeltek számára lehetőséget biztosítson az e feltevésen alapuló észrevételeik megtételére.

46 Az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a Bíróság az eljárási szabályzat 61. cikkének megfelelően hivatalból, a főtanácsnok javaslatára vagy a felek kérelmére is elrendelheti a szóbeli eljárás újbóli megnyitását, ha úgy véli, hogy a tényállás nincs kellően feltárva, vagy ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amely nem került megvitatásra a felek között (lásd többek között a C-284/06. sz. Burda-ügyben 2008. június 26-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-4571. o.] 37. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

47 E tekintetben meg kell állapítani, hogy egyrészt az előzetes döntéshozatalra utaló végzés egészéből kitűnik, hogy a negyedik kérdés nem az alapügyben érintett társaság létesítő okiratában megjelölt székhelyének áthelyezésére vonatkozik, hanem a tényleges székhely áthelyezésére.

48 Ily módon, ahogyan az az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben is szerepel, a cégbejegyzésre vonatkozó magyar jogi szabályozásból az következik, hogy e szabályok alkalmazásában a társaság székhelye a központi ügyintézés helye.

49 Ráadásul a kérdést előterjesztő bíróság az előtte folyamatban lévő ügyet a Daily Mail and General Trust ítélet alapjául szolgáló ügyben szereplő helyzethez hasonlította, amelyet olyan, az egyik tagállam joga szerint alakult és ott bejegyzett társaság eseteként jellemez, amely eredeti jogi személyiségének és honosságának megtartása mellett kívánja központi ügyintézésének helyét, és ezzel fő telephelyét egy másik tagállamba áthelyezni, miközben azt az engedélyezésre jogosult hatóság nem hagyja jóvá. A kérdést előterjesztő bíróság pontosabban arra keres választ, hogy nem árnyalta-e a Bíróság ítélkezési gyakorlata az ezen ügyben kimondott elvet, amely szerint az EK 43. és EK 48. cikk nem biztosít jogot a társaság számára, hogy központi ügyintézésének helyét a létrehozás szerinti tagállam joga által biztosított jogi személyiségének és honosságának megtartásával helyezze át.

50 Másrészt Írországot – ahogyan egyébként a többi érdekeltet is – a Bíróság kifejezetten felhívta arra, hogy szóbeli előadásaikat arra a feltevésre alapozzák, hogy az alapjogvitában felmerült probléma az érintett társaság székhelyének, vagyis ügyintézése helyének egy másik tagállamba történő áthelyezésére vonatkozik.

51 Noha szóbeli előadásában Írország arra az elméletre összpontosított, hogy jelen esetben a társaság létesítő okiratában megjelölt székhelyének áthelyezéséről van szó, még ha csak röviden is, de kifejtette azon feltevésre vonatkozó álláspontját is, amely szerint az alapügyben a társaság tényleges székhelyének áthelyezéséről van szó, amely álláspontot egyébként hangoztatott a szóbeli szakasz újbóli megnyitására vonatkozó kérelmében is.

52 Ilyen körülmények között a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően megállapítja, hogy minden szükséges adat rendelkezésre áll a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések megválaszolásához, és az ügyet nem kell olyan érv alapján eldönteni, amely nem került megvitatásra a felek között.

53 Ennélfogva nem szükséges a szóbeli szakasz újbóli megnyitását elrendelni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

54 E kérdést illetően a Bíróságnak lényegében arra kell választ adnia, hogy az olyan bíróságot, amelyhez a kérdést előterjesztő bírósághoz hasonlóan a cégbíróság változásbejegyzési kérelmet elutasító határozatával szembeni fellebbezéssel fordulnak, az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére jogosult bíróságnak kell-e tekinteni annak ellenére, hogy az említett cégbíróság határozatának meghozatalára és az e határozattal szembeni fellebbezésnek a kérdést előterjesztő bíróság általi elbírálására egyaránt nem kontradiktórius eljárásban kerül sor.

55 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint annak értékeléséhez, hogy az előzetes döntéshozatalt kezdeményező szervezet az említett rendelkezés szerinti „bíróság" jellemzőivel rendelkezik-e – ami kizárólag a közösségi jog alapján eldöntendő kérdés –, a Bíróság bizonyos tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik az, hogy a szervezet jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, hatásköre kötelező jellegű-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, a szervezet jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy a szervezet független-e (lásd többek között a C-96/04. sz. Standesamt Stadt Niebüll ügyben 2006. április 27-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-3561. o.) 12. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

56 Mindazonáltal, ami a kérdést előterjesztő bíróság előtti eljárás kontradiktórius természetét illeti, az EK 234. cikk nem teszi az eljárás kontradiktórius jellegétől függővé a Bírósághoz fordulást. Ezzel szemben e cikkből az következik, hogy a nemzeti bíróságok csak akkor fordulhatnak a Bírósághoz, ha eljárás van előttük folyamatban, és ha igazságszolgáltatási jellegű határozat meghozatalára irányuló eljárás keretében

kell határozatot hozniuk (lásd ebben az értelemben többek között a C-182/00. sz., Lutz és társai ügyben 2002. január 15-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-547. o.] 13. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

57 Ily módon, ha közigazgatási hatóságként jár el, anélkül hogy valamely jogvita eldöntése érdekében fordultak volna hozzá, nem tekinthető úgy, hogy a cégbíróság igazságszolgáltatási feladatokat lát el. Ez a helyzet például akkor, amikor a cégbíróság cégbejegyzési kérelemről határoz olyan eljárás keretében, amelynek nem célja a kérelmező jogait állítólagosan sértő aktus megsemmisítése (lásd ebben az értelemben többek között a fent hivatkozott Lutz és társai ügyben hozott ítélet 14. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

58 Ezzel szemben az a bíróság, amelyhez a cégbíróság első fokú, az ilyen bejegyzés iránti kérelmet elutasító határozatával szemben fordulnak a kérelmező jogait állítólagosan sértő határozat megsemmisítésére irányuló fellebbezéssel, jogvita tárgyában jár el, és igazságszolgáltatási feladatot végez.

59 Ebből következően ilyen esetben a fellebbviteli bíróságot az EK 234. cikk értelmében vett, a Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérdés előterjesztésére jogosult bíróságnak kell tekinteni (lásd ilyen esetekre vonatkozóan többek között a C-300/01. sz. Salzmann-ügyben 2003. május 15-én hozott ítéletet [EBHT 2003., I-4899. o.], a fent hivatkozott SEVIC Systems ügyben hozott ítéletet, valamint a C-117/06. sz., Möllendorf és társai ügyben 2007. október 11-én hozott ítéletet [EBHT 2007., I-8361. o.]).

60 A Bíróság elé terjesztett iratokból kiderül, hogy az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság azon határozat megsemmisítése iránti kérelemről határoz, amelyben a cégbíróság első fokon elutasította a társaság székhelye áthelyezésének bejegyzése iránti kérelmet, amelyhez a cégnyilvántartásban szereplő bejegyzés módosítása szükséges.

61 Ebből következően az alapügyben a kérdést előterjesztő bírósághoz jogvita eldöntése érdekében fordultak, és e bíróság igazságszolgáltatási feladatot lát el annak ellenére, hogy az előtte folyó eljárás nem kontradiktórius jellegű.

62 Következésképpen a jelen ítélet 55. és 56. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróságot az EK 234. cikk értelmében vett „bíróságnak" kell minősíteni.

63 A fentiek alapján az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az olyan bíróságot, amelyhez a kérdést előterjesztő bírósághoz hasonlóan a cégbíróság változásbejegyzési kérelmet elutasító határozatával szembeni fellebbezéssel fordulnak, az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére jogosult bíróságnak kell tekinteni annak ellenére, hogy az említett cégbíróság határozatának meghozatalára és az említett fellebbezésnek a kérdést előterjesztő bíróság általi elbírálására is nem kontradiktórius eljárásban kerül sor.

A második kérdésről

64 E kérdést illetően a Bíróságnak lényegében arra kell választ adnia, hogy az olyan bíróságot, mint a kérdést előterjesztő bíróság, amelynek határozataival szemben az alapügyben szereplőhöz hasonló jogvita keretében felülvizsgálatra van lehetőség, az EK 234. cikk harmadik bekezdésében említett olyan bíróságnak kell-e tekinteni, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség.

Az elfogadhatóságról

65 Az Európai Közösségek Bizottsága azt állítja, hogy ez a kérdés elfogadhatatlan, mivel nyilvánvalóan nem releváns a jogvita megoldása szempontjából; a kérdést már a Bíróság elé terjesztették előzetes döntéshozatal céljából, így a Bírósághoz fordulás kötelező jellegére vonatkozó kérdés tárgytalan.

66 Ezt a kifogást el kell utasítani.

67 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – a közösségi jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, ha a közösségi jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy

az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd ebben az értelemben a C-222/05–C-225/05. sz., van der Weerd és társai egyesített ügyekben 2007. június 7-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-4233. o.] 22. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

68 Ahogyan az a jelen ítélet 27. pontjában szerepel, a Cartesio a kérdést előterjesztő bíróság előtti eljárás során előadta, hogy ez utóbbi köteles előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszteni a Bíróság elé, mivel EK 234. cikkben említett, olyan nemzeti bíróságnak minősül, amelynek határozatai ellen nincs jogorvoslati lehetőség.

69 Mivel kételyei támadtak az előtte felhozott jogalapot illetően, a kérdést előterjesztő bíróság úgy határozott, hogy erre vonatkozóan előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a bíróság elé.

70 Márpedig a nemzeti bíróságok és Bíróság közötti kapcsolatokat meghatározó együttműködés szellemével, valamint a pergazdaságosság követelményével volna ellentétes annak elvárása, hogy a nemzeti bíróságnak először előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kelljen előterjesztenie kizárólag azon kérdés tekintetében, hogy e bíróság az EK 234. cikk harmadik bekezdésében említett bíróságok közé tartozik-e, majd ezt követően esetlegesen második előzetes döntéshozatal iránti kérelmet megfogalmaznia az eldöntendő jogvita érdemét érintő közösségi jogi rendelkezéseket illetően.

71 Egyébiránt a Bíróság a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel bizonyos hasonlóságokat mutató összefüggésben már adott választ az EK 234. cikk harmadik bekezdésében említett kérdést előterjesztő bíróság természetére vonatkozó kérdésre, anélkül hogy e kérdés elfogadhatóságát megkérdőjelezte volna (a C-99/00. sz. Lyckeskog-ügyben 2002. június 4-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-4839. o.]).

72 Ilyen körülmények között nem tűnik úgy – legalábbis nem nyilvánvaló módon –, hogy a közösségi jog kért értelmezése ne állna semmilyen összefüggésben az alapügy tényállásával vagy tárgyával.

73 Ebből következően az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések relevanciájának vélelmét a jelen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tekintetében nem dönti meg a Bizottság által felhozott kifogás (lásd többek között a fent hivatkozott Weerd és társai ügyben hozott ítélet 22. és 23. pontját).

74 Ebből következik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés elfogadható.

A kérdés érdeméről

75 E kérdés tehát arra vonatkozik, hogy a kérdést előterjesztő bíróságot az EK 234. cikk harmadik bekezdésében említett olyan bíróságnak kell-e minősíteni, „amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség”. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kiderül, hogy e kérdés egyrészt azon, a jelen ítélet 30. és 31. pontjában szereplő körülmény kapcsán merült fel, hogy noha a magyar jog szerint az e bíróság által fellebbviteli eljárásban hozott határozatokkal szemben rendkívüli jogorvoslatra, azaz a Legfelsőbb Bíróság előtti felülvizsgálatra van lehetőség, a felülvizsgálat köre – mivel annak célja az egységes joggyakorlat biztosítása – korlátozott, csak jogszabálysértés megjelölése mellett van helye, másrészt pedig azon, az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben ugyancsak említett körülményre való tekintettel vetődött fel, hogy a magyar jog szerint a felülvizsgálati eljárásnak a fellebbviteli eljárásban hozott ítéletre nézve nincs felfüggesztő hatálya.

76 A Bíróság már kimondta, hogy a nemzeti fellebbviteli bíróság olyan határozatai, amelyeket a felek a legfelső bírói fórum előtt megtámadhatnak, az EK 234. cikk értelmében nem olyan bíróságtól származnak, „amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség". Az a körülmény, hogy a határozat ilyen megtámadásának érdemi vizsgálata a legfelső bírói fórum elfogadhatóságot megállapító előzetes határozatának van alárendelve, nem fosztja meg a feleket a jogorvoslat lehetőségétől (a fent hivatkozott Lyckeskog-ügyben hozott ítélet 16. pontja).

77 Ez még inkább érvényes az olyan eljárási rendszer esetében, mint amelynek keretében az alapügyet el kell bírálni, mivel ezen eljárási rendszer nem ismeri a legfelső bírói fórum ilyen elfogadhatóságot megállapító előzetes határozatának intézményét, hanem arra vonatkozóan állít csupán fel korlátokat, hogy főszabály szerint milyen jellegű – a jelen esetben jogszabálysértésre vonatkozó – jogalapokra lehet hivatkozni ezen bíróság előtt.

78 Az ilyen megszorítások – csakúgy, mint a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott felülvizsgálati kérelem felfüggesztő hatályának hiánya – az olyan bírósághoz forduló feleket, amelynek határozatai ellen a fenti jogorvoslattal lehet élni, nem fosztják meg attól a lehetőségtől, hogy hatékonyan gyakorolják az e jogorvoslathoz fűződő jogukat ez utóbbi bíróság határozatával szemben, amikor az az alapügyben szereplőhöz hasonló jogvitában határoz. E megszorítások és a felülvizsgálati kérelem felfüggesztő hatályának hiánya nem jelentik tehát azt, hogy e bíróságot úgy kellene minősíteni, mint amelynek határozatai ellen nincs jogorvoslati lehetőség.

79 A fentiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az olyan bíróságot, mint a kérdést előterjesztő bíróság, amelynek határozataival szemben az alapügyben szereplőhöz hasonló jogvita keretében felülvizsgálatra van lehetőség, nem lehet az EK 234. cikk harmadik bekezdésében említett olyan bíróságnak tekinteni, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség.

A harmadik kérdésről

Az elfogadhatóságról

80 Írország azzal érvel, hogy ez a kérdés hipotetikus jellegű, ennélfogva elfogadhatatlan, mivel az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szemben semmiféle jogi kérdésre vonatkozó jogorvoslattal nem éltek, így az e kérdésre adandó válasz nem lehet hasznos a kérdést előterjesztő bíróság számára.

81 A Bizottság ugyancsak annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy e kérdésről hipotetikus jellege miatt nem szükséges határozni, mivel az előzetes döntéshozatalra utaló végzés jogerőre emelkedett, és megérkezett a Bírósághoz.

82 E kifogásoknak nem lehet helyt adni.

83 Igaz, hogy amint az a jelen ítélet 67. pontjában szerepel, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések relevanciájának vélelme bizonyos körülmények között megdönthető, többek között akkor, ha a Bíróság megállapítja, hogy a probléma hipotetikus jellegű.

84 Írország és a Bizottság azzal érvelnek, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szembeni fellebbezésre vonatkozó nemzeti jogszabályok közösségi joggal való esetleges összeegyeztethetetlenségének problémája – amely a jelen kérdés tárgya – hipotetikus

jellegű, mivel a jelen esetben az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szemben nem érkezett fellebbezés, és az jogerőre emelkedett.

85 Mindazonáltal sem ezen utaló határozat, sem a Bírósághoz továbbított iratok nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy az említett határozattal szemben nem érkezett vagy ne érkezhetne fellebbezés.

86 A jelen ítélet 67. pontjában hivatkozott állandó ítélkezési gyakorlatra tekintettel, ilyen bizonytalan helyzetben, miután a nemzeti bíróságra hárul annak felelőssége, hogy pontosan állapítsa meg azt a tényállást és jogi hátteret, amelybe az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés illeszkedik, nem dől meg a jelen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés relevanciájának vélelme.

87 Ebből következően az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés elfogadható.

A kérdés érdeméről

88 Az EK 234. cikk felhatalmazza – adott esetben kötelezi – a nemzeti bíróságokat arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek elő akkor, amikor e bíróság akár hivatalból, akár a felek kérelmére megállapítja, hogy a jogvita érdeme az EK 234. cikk első bekezdésében felsorolt kérdések valamelyikére vonatkozik. Ebből következően a nemzeti bíróságok a lehető legszélesebb lehetőséggel rendelkeznek arra, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha azt állapítják meg, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben a közösségi jog valamely rendelkezésének értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó, a Bíróság döntését igénylő kérdés merül fel (a 166/73. sz. Rheinmühlen-Düsseldorf ügyben 1974. január 16-án hozott ítélet [EBHT 1974., 33. o.] 3. pontja).

89 Ami az olyan bíróságot illeti, amelynek határozataival szemben a nemzeti jog értelmében jogorvoslatra van lehetőség, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az is kitűnik, hogy az EK 234. cikkel nem összeegyeztethetetlen az, hogy az ilyen bíróságoknak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztésére vonatkozó határozatával szemben a nemzeti jogban előírt rendes jogorvoslattal lehet élni. Mindazonáltal a jogbiztonság és kiszámíthatóság érdekében a Bíróságnak tartania kell magát az előzetes döntéshozatalra utaló végzéshez, amely joghatásait mindaddig kifejti, amíg vissza nem vonják (a 146/73. sz. Rheinmühlen-Düsseldorf ügyben 1974. február 12-én hozott ítélet [EBHT 1974., 139. o.] 3. pontja).

90 Emellett a Bíróság már kimondta, hogy az EK 234. cikkel bevezetett rendszer annak érdekében, hogy biztosítsa a közösségi jog egységes értelmezését a tagállamokban, közvetlen együttműködést hoz létre a Bíróság és a nemzeti bíróságok között egy, a felek kezdeményezésétől független eljárás keretében (a C-2/06. sz. Kempter-ügyben 2008. február 12-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-411. o.] 41. pontja).

91 Ugyanis az előzetes döntéshozatal iránti kérelem bíróságok közötti párbeszéden alapszik, amelynek az előterjesztése teljes mértékben a nemzeti bíróságnak az említett kérelem helytállóságára és szükségességére vonatkozó mérlegelésétől függ (a fent hivatkozott Kempter-ügyben hozott ítélet 42. pontja).

92 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy a magyar jog szerint az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés ellen külön fellebbezés benyújtására van lehetőség, mindazonáltal az alapügy egésze továbbra is a kérelmet előterjesztő bíróság előtt marad folyamatban, és az eljárás a Bíróság ítéletének meghozataláig felfüggesztésre kerül. Az így eljáró fellebbviteli bíróság e végzést megváltoztathatja, mellőzheti az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, és utasíthatja a végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett nemzeti eljárás folytatására.

93 Ami az olyan bíróságot illeti, amelynek határozataival szemben a nemzeti jog értelmében jogorvoslatra van lehetőség, a jelen ítélet 88. és 89. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból következően az EK 234. cikkel nem összeegyeztethetetlen az, hogy az ilyen bíróságoknak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztésére vonatkozó határozatával szemben a nemzeti jogban előírt rendes jogorvoslattal lehessen élni. Mindazonáltal az ilyen jogorvoslat kimenetele nem korlátozhatja az említett bíróságnak az EK 234. cikkben biztosított azon hatáskörét, hogy a Bírósághoz forduljon, ha azt állapítja meg, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben olyan, a közösségi jog rendelkezéseinek értelmezésével összefüggő kérdések merülnek fel, amelyekről a Bíróságnak kell határoznia.

94 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta: olyan esetben, amikor az ügy másodjára kerül az elsőfokú bíróság elé, miután az általa hozott ítéletet az utolsó fokon eljáró bíróság hatályon kívül helyezte, az említett elsőfokú bíróság az EK 234. cikk értelmében szabadon a Bírósághoz fordulhat annak ellenére, hogy a nemzeti jog szerint a bíróságokat köti a magasabb fokon eljáró bíróság jogi értékelése (a fent hivatkozott Rheinmühlen-Düsseldorf ügyben 1974. január 16-án hozott ítélet).

95 Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szembeni fellebbezésre vonatkozó olyan nemzeti szabályok alkalmazása esetén, amelyek értelmében az alapügy egésze továbbra is a kérdést előterjesztő bíróság előtt marad folyamatban, mivel a fellebbezés kizárólag az előzetes döntéshozatalra utaló végzést érinti, megkérdőjeleződne az elsőfokú bíróság részére az EK 234. cikk által biztosított Bírósághoz fordulásra vonatkozó autonóm hatáskör, ha a fellebbviteli bíróság e végzést megváltoztatva, az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését mellőzve, és az e végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett eljárás folytatására utasítva, megakadályozhatná a kérdést előterjesztő bíróságot abban, hogy éljen a Bírósághoz fordulásnak a számára az EK-Szerződésben biztosított lehetőségével.

96 Az EK 234. cikknek megfelelően ugyanis az előzetes döntéshozatal iránti kérelem helytállósága és szükségessége megítélésének felelőssége főszabály szerint – a Bíróság által, a jelen ítélet 67. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlattal összhangban végzett, szűk körű felülvizsgálat sérelme nélkül – kizárólag a kérdést előterjesztő bíróságot terheli. Így a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az előzetes döntéshozatalra

utaló végzéssel szemben benyújtott fellebbezés alapján hozott határozatból levonja a következtetéseket, és eldöntse: az előzetes döntéshozatal iránti kérelem fenntartásának, megváltoztatásának vagy visszavonásának van-e helye.

97 Ebből következik, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben a Bíróságnak a kiszámíthatóság és a jogbiztonság érdekében is tartania kell magát az előzetes döntéshozatalra utaló végzéshez, amelynek mindaddig ki kell fejtenie joghatásait, amíg azt az előterjesztő bíróság vissza nem vonja vagy meg nem változtatja, mivel kizárólag e bíróság határozhat a visszavonásról vagy megváltoztatásról.

98 A fentiekre tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szembeni fellebbezésre vonatkozó olyan nemzeti szabályok fennállása esetén, amelyek értelmében az alapügy egésze továbbra is a kérdést előterjesztő bíróság előtt marad folyamatban, és a fellebbezés kizárólag az előzetes döntéshozatalra utaló végzést érinti, az EK 234. cikk második bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a Szerződés e rendelkezése által minden nemzeti bíróság számára biztosított azon hatáskör, hogy a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről határozzanak, nem kérdőjelezhető meg olyan szabályok alkalmazásával, amelyek lehetővé teszik a fellebbviteli bíróság számára, hogy a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzést megváltoztassa, e kezdeményezést mellőzze, és az említett végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett nemzeti eljárás folytatására utasítsa.

A negyedik kérdésről

99 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy úgy kell-e értelmezni az EK 43. és EK 48. cikket, hogy azokkal összeegyeztethetetlen az a tagállami szabályozás, amely megakadályozza az e tagállam belső joga szerint

létrejött társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyezze át másik tagállamba, hogy eközben megtartja azon tagállambeli honosságát, amelynek szabályozása alapján létrehozták.

100 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kiderül, hogy a Cartesio – a magyar jog szerint létrejött, létrehozásakor Magyarországon székhellyel rendelkező társaság – székhelyét Olaszországba helyezte át, azonban meg kívánja tartani a magyar jog szerinti társasági minőségét.

101 A cégtörvény szerint a cég székhelye a központi ügyintézés helye.

102 A kérdést előterjesztő bíróság előadja, hogy a Cartesio székhelye megváltoztatásának cégnyilvántartásba történő bejegyzése iránti kérelmet a cégbíróság azért utasította el, mert a magyar jog szerint a Magyarországon létrehozott társaság nem helyezheti át az említett törvényben szereplő meghatározásnak megfelelő székhelyét úgy, hogy a társaság személyes joga továbbra is a magyar jog maradjon.

103 Az ilyen áthelyezéshez először a társaságnak meg kell szűnnie, majd újra kell alakulnia annak a tagállamnak a joga szerint, amelynek területére új székhelyét kívánja telepíteni.

104 E tekintetben a Bíróság a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet 19. pontjában emlékeztetett arra, hogy a valamely nemzeti jog szerint létrehozott társaság kizárólag azon nemzeti jog alapján létezik, amely szabályozza annak létrehozását és működését.

105 Ugyanezen ítélet 20. pontjában a Bíróság rámutatott, hogy a tagállamok jogrendszerei jelentősen eltérnek, mind a társaság létrehozásakor az államterülettel való kapcsolat igényét, mind pedig annak lehetőségét illetően, hogy az ilyen jogi szabályozás alapján létrehozott társaság e kapcsolódását később megváltoztassa. Egyes jogszabályok megkövetelik, hogy ne csupán a létesítő okiratban megjelölt székhely, hanem a tényleges székhely – vagyis a központi ügyintézés helye is – az adott tagállam területén legyen, oly módon, hogy a központi ügyintézés helyének e területen kívül helyezése a társaság megszűnését eredményezi, mindazon következményekkel együtt, amelyeket az ilyen megszűnés a társasági jog szerint maga után von. Más szabályozások elismerik a társaságok azon jogát, hogy központi ügyintézésük helyét külföldre helyezzék át, de ezek közül néhány e jogot bizonyos korlátozásoknak veti alá, és az áthelyezés jogkövetkezményei tagállamonként eltérőek.

106 A Bíróság egyébként ugyanezen ítélet 21. pontjában jelezte, hogy az EGK-Szerződés tekintetbe vette a nemzeti jogszabályok eltéréseit. Az EGK-Szerződés azáltal, hogy 58. cikkében (később az EK-Szerződés 58. cikke, jelenleg EK 48. cikk) meghatározta azon társaságok körét, amelyek élhetnek a letelepedési joggal, a kapcsolóelv szempontjából azonos szintre helyezte a társaság létesítő okiratban megjelölt székhelyét, központi ügyintézése helyét és fő telephelyét.

107 A C-208/00. sz. Überseering-ügyben 2002. november 5-én hozott ítéletében (EBHT 2002., I-9919. o., 70. pont) a Bíróság a fenti megállapításokat megerősítve azt a következtetést vonta le, hogy a valamely tagállam jogszabályainak megfelelően létrejött társaság azon lehetőségéről, hogy – a létesítő okiratban megjelölt vagy tényleges – székhelyét más tagállamba helyezze át úgy, hogy közben ne veszítse el a létrehozás szerinti tagállam jogrendszere által biztosított jogi személyiséget, és adott esetben ezen áthelyezés módjáról az a nemzeti jog rendelkezik, amelynek megfelelően a társaságot létrehozták. A Bíróság ez alapján azt mondta ki, hogy a tagállamnak

lehetősége van arra, hogy korlátozásokat állapítson meg a jogszabályai szerint létrehozott társaság tényleges székhelyének külföldre történő olyan áthelyezésének feltételeként, amelynek során e társaság megőrzi az e tagállam joga szerinti jogi személyiségét.

108 Emellett hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság ugyanerre a következtetésre jutott az EGK-Szerződés 58. cikkének szövege alapján is. Az EGK-Szerződés ugyanis azáltal, hogy meghatározta azon társaságok körét, amelyek élhetnek a letelepedési joggal, úgy tekintette a tagállamok jogszabályai közötti – mind az e jogszabályok alá tartozó társaságokkal szemben megkövetelt kapcsolódásra, mind pedig a létesítő okiratban megjelölt vagy tényleges székhely áthelyezésének lehetőségére és adott esetben ezen áthelyezés módjára vonatkozó – eltérést, mint a letelepedési jogra vonatkozó szabályok által meg nem oldott probléma, amelyet azonban a mindeddig befejezetlen jogalkotási és egyezmény-kidolgozási munkálatok során rendezni kell (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet 21. és 23. pontját, valamint a fent hivatkozott Überseering-ügyben hozott ítélet 69. pontját).

109 Ebből következően az EK 48. cikkel összhangban, mivel a közösségi jog nem határozza meg egységesen azon társaságok körét, amelyek az adott társaságra alkalmazandó nemzeti jogot kijelölő egységes kapcsolóelv alapján élhetnének a letelepedés jogával, az a kérdés, hogy az EK 43. cikk vonatkozik-e az e cikkben szereplő alapszabadságra hivatkozó társaságra – hasonlóan ahhoz a kérdéshez, hogy valamely természetes személy az egyik tagállam állampolgárának minősül-e, aki e címen élhet e joggal – olyan előzetes kérdés, amelyre a közösségi jog jelenlegi állapotában kizárólag az alkalmazandó nemzeti jog adhat választ. Csak akkor merül fel tehat a kérdés, hogy fennáll-e a társaság letelepedési szabadságának az EK 43. cikk szerinti korlátozása, ha megállapítást nyert, hogy e társaság az EK 48. cikkben szereplő feltételekre tekintettel ténylegesen élhet a letelepedés szabadságával.

110 A tagállam tehát meghatározhatja, hogy milyen kapcsolat szükséges ahhoz, hogy a társaságot a nemzeti joga alapján létrejöttnek lehessen tekinteni, és ennek alapján a társaságot megillesse-e a letelepedési jog, valamint azt is, hogy milyen kapcsolat szükséges e minőség későbbi fenntartásához. E lehetőség magában foglalja azt is, hogy

e tagállam ne engedje meg a nemzeti joga hatálya alá tartozó társaságnak, hogy megtartsa e minőségét akkor, ha más tagállamban kíván újraszerveződni a székhelyének a másik tagállamba történő áthelyezésével, megszakítva ezzel a létrehozás szerinti tagállam nemzeti jogában előírt kapcsolatot.

111 Mindazonáltal meg kell különböztetni az egyik tagállamban létrejött társaság székhelyének a másik tagállamba a személyes jog megváltoztatása nélkül történő áthelyezésének esetét attól az esettől, amikor a társaság székhelyének egyik tagállamból a másikba történő áthelyezésére az alkalmazandó nemzeti jog megváltozása mellett kerül sor, mivel a társaság azon tagállam joga szerinti társasági formába alakul át, amelybe székhelyét áthelyezte.

112 Ez utóbbi esetben ugyanis a jelen ítélet 110. pontjában említett lehetőség – amely korántsem jelent a társaságok létrehozására és megszüntetésére vonatkozó nemzeti szabályozásnak az EK-Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó szabályai alóli bármiféle mentességét – főszabály szerint nem igazolhatja, hogy a létrehozás szerinti tagállam a társaság megszűnését és végelszámolását megkövetelve megakadályozza, hogy a társaság a másik tagállam joga szerinti társasággá alakuljon át, amennyiben annak joga ezt lehetővé teszi.

113 Az ilyen társaság előzetes megszűnés és végelszámolás nélküli, a letelepedésre kiválasztott tagállam nemzeti joga szerinti társasággá történő tényleges átalakulásának ilyen akadálya az érintett társaság letelepedési szabadsága korlátozásának minősülne, kivéve ha azt az EK 43. cikk szerinti nyomós közérdek igazolja (lásd ebben az értelemben többek között a fent hivatkozott CaixaBank France ügyben hozott ítélet 11. és 17. pontját).

114 Emellett meg kell állapítani, hogy a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben és az Überseering-ügyben hozott ítéletek óta az EK 44. cikk (2) bekezdésének g) pontjában és az EK 293. cikkben előírt, a társasági jogra vonatkozó jogalkotási és egyezmény-kidolgozási munkálatok a mai napig még nem kezelték a nemzeti szabályozások közötti, ezen ítéletekben feltárt eltéréseket, így azokat nem számolták fel.

115 A Bizottság mindazonáltal azt állítja, hogy az erre vonatkozó közösségi szabályozás – a Bíróság által a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet 23. pontjában megállapított – hiányát pótolták a székhely másik tagállamba történő áthelyezésére vonatkozó közösségi szabályok, amelyeket olyan rendeletek tartalmaznak, mint az európai gazdasági egyesülésről, illetve az európai részvénytársaság statútumáról szóló 2137/85 és 2157/2001 rendeletek vagy az európai szövetkezet (SCE) statútumáról szóló, 2003. július 22-i 1435/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 207., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 280. o.), valamint az ezek alapján elfogadott magyar jogi szabályozás.

116 A Bizottság szerint e szabályokat mutatis mutandis lehetne – sőt kellene – alkalmazni a valamely tagállam nemzeti joga alapján létrejött társaság székhelyének külföldre történő tényleges áthelyezésére.

117 E tekintetben meg kell állapítani, hogy noha ezek az EK 308. cikk alapján elfogadott rendeletek valóban tartalmaznak olyan rendelkezést, amely lehetővé teszi az e rendeletben meghatározott új jogalanyok számára, hogy az eredeti jogi személy megszüntetése és új jogi személy létrehozása nélkül másik tagállamba helyezzék át a létesítő okiratban megjelölt székhelyüket, és ezáltal – mivel e két székhelynek ugyanazon tagállamban kell elhelyezkednie – tényleges székhelyüket is, mindazonáltal az ilyen áthelyezés szükségszerűen az azt végző jogalanyra alkalmazandó nemzeti jog megváltozásával jár együtt.

118 Ez következik például az európai részvénytársaság vonatkozásában a 2157/2001 rendelet 7–9. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontjából.

119 Márpedig az alapügyben a Cartesio kizárólag tényleges székhelyét kívánja Magyarországról Olaszországba áthelyezni úgy, hogy megőrizze személyes jogaként a magyar jogot, tehát a rá alkalmazandó nemzeti jog megváltozása nélkül.

120 Ebből következően, még ha feltételezzük is, hogy a Bizottság által hivatkozott közösségi szabályozást kell alkalmazni az egyik tagállam nemzeti jogának hatálya alá tartozó társaság székhelyének külföldre történő áthelyezésére, e szabályozás megfelelő alkalmazása akkor sem vezethet a remélt eredményre az alapügyben felmerülthöz hasonló esetben.

121 Ami pedig a fent hivatkozott SEVIC Systems ügyben hozott ítéletnek a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben és az Überseering-ügyben hozott ítéletekben lefektetett elvre gyakorolt hatását illeti, meg kell állapítani, hogy ezen ítéletek nem ugyanazon problémára vonatkoznak, így nem állítható, hogy a SEVIC Systems ügyben hozott ítélet a másik két ítélet tartalmát pontosítaná.

122 A fent hivatkozott SEVIC Systems ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló eljárás ugyanis a valamely tagállamban létrehozott társaság által más tagállamban – határokon átnyúló egyesülés útján – történő letelepedésének elismerésére vonatkozott, amely alapvetően eltér a fent hivatkozott Daily Mail and General Trust ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló eljárásokban érintett helyzettől. Így a fent hivatkozott SEVIC Systems ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló eljárásban felmerült helyzet a Bíróság más ítéleteinek

alapjául szolgáló helyzetekhez hasonlítható (lásd a C-212/97. sz. Centros-ügyben 1999. március 9-én hozott ítéletet [EBHT 1999., I-1459. o.], a fent hivatkozott Überseering-ügyben hozott ítéletet, valamint a C-167/01. sz. Inspire Art ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletet [EBHT 2003., I-10155. o.]).

123 Márpedig ilyen helyzetekben az előzetes kérdés nem az, amely a jelen ítélet 109. pontjában szerepel, vagyis hogy a társaságot azon tagállam személyes joga alá tartozónak kell-e tekinteni, amelynek joga alapján létrejött, hanem az, hogy más tagállamban történő letelepedése során e társaságnak, amely egyértelműen valamely tagállam nemzeti jogának hatálya alá tartozik, korlátozzák-e a letelepedés szabadságát.

124 A fentiekre tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a közösségi jog jelen állapotában az EK 43. és EK 48. cikket úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem összeegyeztethetetlen az a tagállami szabályozás, amely megakadályozza az e tagállam belső joga szerint létrejött társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyezze át másik tagállamba, hogy eközben megtartja azon tagállambeli honosságát, amelynek szabályozása alapján létrehozták.

A költségekről

125 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **Az olyan bíróságot, amelyhez a kérdést előterjesztő bírósághoz hasonlóan a cégbíróság változásbejegyzési kérelmet elutasító határozatával szembeni fellebbezéssel fordulnak, az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére jogosult bíróságnak kell tekinteni annak ellenére, hogy az említett cégbíróság határozatának meghozatalára és az említett fellebbezésnek a kérdést előterjesztő bíróság általi elbírálására is nem kontradiktórius eljárásban kerül sor.**

2) **Az olyan bíróságot, mint a kérdést előterjesztő bíróságot, amelynek határozataival szemben az alapügyben szereplőhöz hasonló jogvita keretében felülvizsgálatra van lehetőség, nem lehet az EK 234. cikk harmadik bekezdésében említett olyan bíróságnak tekinteni, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség.**

3) **Az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szembeni fellebbezésre vonatkozó olyan nemzeti szabályok fennállása esetén, amelyek értelmében az alapügy egésze továbbra is a kérdést előterjesztő bíróság előtt marad folyamatban, és a fellebbezés kizárólag az előzetes döntéshozatalra utaló végzést érinti, az EK 234. cikk második bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a Szerződés e rendelkezése által minden nemzeti bíróság számára biztosított azon hatáskör, hogy a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről határozzanak, nem kérdőjelezhető meg olyan szabályok alkalmazásával, amelyek lehetővé teszik a fellebbviteli bíróság számára, hogy a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzést megváltoztassa, e kezdeményezést mellőzze és az említett végzést meghozó bíróságot a felfüggesztett nemzeti eljárás folytatására utasítsa.**

4) A közösségi jog jelen állapotában az EK 43. és EK 48. cikket úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem összeegyeztethetetlen az a tagállami szabályozás, amely megakadályozza az e tagállam belső joga szerint létrejött társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyezze át másik tagállamba, hogy eközben megtartja azon tagállambeli honosságát, amelynek szabályozása alapján létrehozták.

Aláírások